

УДК 343.85

DOI 10.33244/2521-1196.14.2019.126-134

О. Г. Михайлик,

к.ю.н.,

Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,

ORSID ID 0000-0002-2113-4888

КАТУВАННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД НАСИЛЬСТВА В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ

У статті розглянуто катування як специфічний вид насильства в установах виконання покарань України. Доведено, що катування як специфічна форма насильства в установах виконання покарань є в більшості випадків латентною, оскільки самі правоохоронні органи за законом відповідають за збирання статистичної інформації про вчинювані злочинні діяння, однак, враховуючи корпоративні інтереси, досить часто відомості про факти катування ними приховуються.

Ключові слова: катування, засуджений, насильство, установа, покарання.

О. Г. Михайлик. Пытки как специфический вид насилия в учреждениях исполнения наказаний Украины

В статье рассмотрены пытки как специфический вид насилия в учреждениях исполнения наказаний Украины. Доказано, что пытки как специфическая форма насилия в учреждениях исполнения наказаний является в большинстве случаев латентной, поскольку сами правоохранительные органы по закону отвечают за сбор статистической информации о совершаемых преступных деяниях, однако, учитывая корпоративные интересы, очень часто сведения о фактах пыток ими скрываются.

Ключевые слова: пытки, осужденный, насилие, учреждение, наказание.

Метою статті є розгляд катування як специфічного виду насильства в установах виконання покарань України.

Постановка проблеми. З огляду на предмет нашого дослідження варто зазначити, що застосування катувань у світі було найдієвішим засобом покарання, залякування та отримання визнання. У подальшому, як засвідчують історичні джерела, катування було пов'язано з тортурами, побоями, які почали використовувати правоохоронні органи з метою отримання свідчень або залякування, в тому числі і засуджених в установах виконання покарань.

І хоча майже всі відомі історії джерела права передбачали кримінальну відповідальність за вчинення тортур, мучень, мордувань чи іншого жорстокого поводження з людьми, на жаль, це ганебне явище продовжується і у XXI ст. Таким чином, катування як специфічний вид насильства в установах виконання покарань України з'явилося не сьогодні. Воно має свою давню історію.

З цього приводу видатний зарубіжний вчений М. С. Таганцев особливо підкреслював, що для того, щоб вивчити і правильно зрозуміти будь-який юридичний інститут, що існує нині, необхідно прослідкувати його історичний розвиток [1, с. 21], а інший зарубіжний вчений О. Ф. Шишов зазначав, що перспективи розвитку будь-якої науки неможливі без вивчення її історії, аналізу її досягнень і недоліків, без урахування накопиченого нею досвіду [2, с. 6].

А тому найважливішою проблемою, яку потрібно вирішити в установах виконання покарань України щодо запобігання насильству, в тому числі і у виді катування, є ухвалення Верховною Радою України змін і доповнень до КВК України нормативних актів прямої дії, які забезпечать виконання Україною основних положень Конвенції ООН проти катувань.

Україна як незалежна, демократична правова держава проголошує життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканність і безпеку як найвищу соціальну цінність (ст. 3), наголошуючи, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню» (ст. 28) [3].

Закріплені в Основному Законі держави положення певним чином стосуються функціонування установ виконання покарань України, у яких, на жаль, за нашим дослідженням та моніторингом має місце катування засуджених осіб, що не узгоджується з вимогами міжнародних стандартів поведження з ув'язненими і засудженими [4].

І хоча в Україні за вчинення такого суспільно небезпечного діяння (ст. 127, розділ II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Особливої частини КК України) передбачено кримінальну відповідальність, випадки катування в установах виконання покарань мають місце. До речі, саме результати перевірок Уповноваженого з прав людини дають підстави зробити висновок, що до цього часу не вдалося запобігти випадкам катування серед засуджених у місцях несвободи.

На жаль, у ряді випадків катування призводить засуджених до стійкого розладу здоров'я, каліцтва або загибелі. Звідси кожен факт катування, як зазначає у власному дослідженні Г. Н. Телесніцький, викликає нечуваний резонанс у суспільстві та сприймається як брутальне порушення невід'ємних прав людини і громадянина на здоров'я і життя, недоторканість і повагу їхньої гідності, волаюче нехтування законом, відкриту загрозу демократії, приниження авторитету правоохоронних органів, недовіру до держави в цілому [5, с. 167].

Аналіз останніх публікацій. Теоретичною базою написання статті стали наукові дослідження у галузі кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права вітчизняних та зарубіжних учених-правників І. Г. Богатирьова, Є. Д. Булавіна, О. О. Вакулика, П. А. Воробей, Г. Ю. Гладких, В. К. Гришука, О. М. Джужі, О. М. Ігнатова, В. Я. Ільницького, К. В. Катеринчук, Б. Клукас, Д. О. Кобзина, В. В. Коваленко, О. Г. Колба, В. Колуччі, В. В. Кончаковської, О. М. Костенка, Л. В. Левицької, С. Я. Лихової, О. А. Мартиненка, М. І. Мельника, П. П. Михайленка, Р. Морган, А. А. Музики, В. О. Навроцького, В. І. Осадчого, М. С. Пузирьова, Ю. О. Поліщука, Є. Л. Стрельцова, В. О. Тулякова, Г. Н. Телесніцького, О. О. Шкугита та ін.), проте питання щодо катування як специфічного виду насильства в установах виконання покарань України в їхніх працях не розглядалися взагалі або розглядалися недостатньо широко.

Проведений нами аналіз стану дослідження проблеми показав, що фактично є лише кілька кандидатських дисертацій, що безпосередньо стосуються питань кримінальної відповідальності за катування у порівняльно-правовому контексті (зокрема, це праці

Р. М. Шагвалієва «Відповідальність за побої та мучення за кримінальним правом Росії та зарубіжних країн», Казань, 2011 р. [6] та А. Н. Ібраєвої «Кримінально-правові та кримінологічні проблеми боротьби з насильством посадових осіб (стаття 347-1 Кримінального кодексу Республіки Казахстан)», Астана, 2008 р. [7, с. 77]).

Однак вони не охоплюють ряду ключових кримінально-правових положень щодо катування як специфічного виду насильства. В Україні ці питання безпосередньо досліджувалися, зокрема, у кандидатській дисертації К. В. Катеринчук «Кримінально-правові та кримінологічні заходи запобігання катуванню» (Київ, 2009 р.) [8, с. 90], але принаймні окремого розділу (підрозділу) щодо міжнародного чи зарубіжного досвіду кримінальної відповідальності за катування у ній немає.

Найсучасніша наукова робота щодо кримінальної відповідальності за катування в порівняльно-правовому аспекті належить авторству Г. Н. Телесніцького, який у контексті співвідношення міжнародного, зарубіжного та національного законодавства, з урахуванням специфіки доктрини та судової практики держав-репрезентантів різних правових сімей здійснив спробу комплексно та системно провести таке порівняльно-правове дослідження.

Крім того, дослідником було комплексно та системно вивчено питання кримінальної відповідальності за катування в Україні та іноземних державах, а також на підставі цього сформулювало ряд відповідних пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення та реформування кримінально-правового захисту особи в Україні [9, с. 145–146].

Виклад основного матеріалу дослідження. З приводу відносної поширеності катування зазначимо, що цей злочин є непоодиноким, особливо коли йдеться про протиправну діяльність працівників правоохоронних органів. Одночасно потрібно підтримати позицію вітчизняних кримінологів, що катування як специфічний вид насильства в установах виконання покарань є латентним злочином, оскільки самі правоохоронні органи за законом відповідають за збирання статистичної інформації про вчинювані злочинні діяння, однак, урахувуючи корпоративні інтереси, досить часто відомості про факти катування ними приховуються.

Ще одним важливим моментом, що має значення для запобігання катуванню як специфічному виду насильства в установах виконання покарань, є питання про те, наскільки важливо адміністрації установи виконання покарання мати оперативну інформацію про випадки катування засуджених з боку персоналу місць несвободи.

За нашим переконанням, саме оперативно-розшукове та кримінальне право є тією пріоритетною галуззю, на яку, з огляду на зміст міжнародних конвенцій, держава покладає обов'язок протидіяти катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поводження та покарання. Жодна інша галузь національного права прямо не встановлює відповідальності та покарання за катування.

Отже, криміналізація катування як специфічного виду насильства в установах виконання покарань є абсолютно виправданим кроком українського законодавця, оскільки, ґрунтуючись на наукових засадах кримінально-правової заборони, у випадку відкриття кримінального провадження про вчинення засудженими в місцях несвободи нового злочину суд має можливість врахувати під час винесення засудженому нового покарання з урахуванням насильства.

Визнаючи суспільну небезпеку катування як специфічного виду насильства в установах виконання покарань, варто врахувати рівень суспільної правосвідомості засудженого,

його психологічний стан, а також тенденції збільшення або зменшення катування в місцях несвободи.

Те, що суспільству не байдужа проблема катувань у місцях несвободи, те, що існує чимало громадських об'єднань (ініціативних груп), що здійснюють моніторинг будь-яких проявів жорстокого поводження, те, що кожен акт застосування тортур викликає надзвичайний резонанс і тривалі суспільні дискусії, вже саме по собі свідчить про важливість запобіганню катуванням у місцях несвободи. До речі, проведене нами анкетування оперативних працівників виправних колоній середнього і максимального рівнів безпеки за такими напрямками, як:

1) посилення покарання за насильство в установах виконання покарань, зважаючи на його суспільну небезпеку, резонансність, багатооб'єктність і загалом соціальну необхідність;

2) розширення й уточнення меж покарання, якщо йтиметься про створення особливо кваліфікованих складів насильства в установах виконання покарань;

3) запровадження додаткового покарання за насильство в установах виконання покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, якщо його суб'єктом буде визнано службову особу, яка використовує своє службове становище, – показало таке:

– 63,0 % респондентів заявили, що необхідно встановити більш сувору межу у покаранні за вчинення засудженим нового злочину із застосуванням насильства;

– 20,6 % респондентів стверджують, що потрібно посилити покарання за вчинення засудженим нового злочину у разі застосування насильства до персоналу виправної колонії;

– 16,4 % респондентів вважають, що потрібно запровадити таке додаткове покарання за вчинення у місцях несвободи злочину із застосуванням насильства службовою особою з використанням свого службового становища, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до п'яти років.

Застосування катувань у світових та національних масштабах було найдієвішим засобом покарання, залякування та отримання визнання. Відомо, що навіть Ісус Христос незадовго до воскресіння пережив страшні катування та хресну смерть, як і чимало інших видатних політичних та історичних постатей.

При цьому важливість дослідження катування як історичного явища полягає в тому, що феномен фізичних чи моральних страждань, мучень чи іншого насильства над людьми, що застосовувалися саме від імені влади, залишається майже не вивченим. Загалом досить тривалий час ця проблема стояла осторонь від суспільства [10, с. 112]. Варто також звернути увагу на позицію зарубіжного вченого Г. Ю. Гладких, який зробив психологічний аналіз системи вчинених дій під час катування, а тому стверджує, що:

– по-перше, основним ресурсом застосовуваного насильства є перевага сили, а також навички її демонстрації та застосування;

– по-друге, сам факт переваги є першим найважливішим джерелом претензії його носія на панування, адже фізична чи психічна перевага дає можливість управління діями катованого, реалізуючи тим самим елементарну спотворену форму влади;

– другим джерелом такого роду переваги є наявність ціннісного диференціала, тобто заниженою щодо інших груп осіб цінності життя і здоров'я катованого (іншими словами, демонстрація того, що той, хто катує, готовий позбавити життя, завдати незворотної шкоди здоров'ю, фізичному або психічному, специфічне вміння демонструвати є необхідним доповненням, актуалізуючи перевагу того, хто катує, над катованим) [11, с. 8–9].

Поряд з тим, за нашим дослідженням, катування як специфічна форма насильства в установах виконання покарань є в більшості випадків латентною. Адміністрація установи виконання покарань заради збереження оцінки оперативної обстановки в місцях несвободи на показнику «задовільно» штучно не повідомляє Міністерство юстиції України про вчинення насильства у різних формах його прояву, в тому числі і шляхом катування.

Вищезазначене дозволяє більш повно зрозуміти сутність вини особи під час вчинення катування, її психологічні особливості. Поряд з провинною ключова роль під час з'ясування сутності суб'єктивного боку складу катування належить меті. Метою будь-якого злочину є уявлення про бажаний результат, якого прагне особа, що визначає спрямованість діяння [12, с. 84–85].

Завдяки меті визначається той ідеальний образ (картина) бажаного майбутнього результату, на яке спрямовується конкретне суспільно небезпечне діяння. Мета наявна тільки у злочинах, що вчиняються з прямим умислом.

Звертаючись до положень Конвенції ООН проти катувань (ст. 1), знаходимо інформацію, що катування вчиняються, «...щоб отримати від неї або від іншої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або інша особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або іншу особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду...» [13].

Важливо зазначити, що ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенції) передбачає, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Таким чином, цю статтю потрібно вважати втіленням основних цінностей демократичних суспільств, які входять до складу Ради Європи, а тому відступ від неї не дозволяється.

У разі подання скарг за цією статтею Конвенції ЄСПЛ повинен провести особливо ретельний аналіз з урахуванням усіх матеріалів, поданих сторонами. До речі, аналіз рішень ЄСПЛ щодо ст. 3 Конвенції показує, що вона є однією із фундаментальних цінностей демократичного суспільства. Згідно з цією статтею забороняється будь-яке катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження, незалежно від обставин справи чи поведінки потерпілого.

У контексті нашого дослідження варто також підтримати позицію М. М. Гнатовського, який вважає, що організація та підтримання на належному рівні функціонування пенітенціарної системи є одним з ключових завдань сучасної держави, важливим показником її спроможності забезпечувати захист прав людини як найвищої соціальної цінності. А тому забезпечення прав людини, як зауважує дослідник, для осіб, позбавлених волі, є завданням особливо складним не тільки для пострадянських країн з їхнім прикритим історичним досвідом та збереженням (повним або частковим) культури зневаги до гідності людини з боку державного апарату та його службовців, а також впливової кримінальної субкультури [14, с. 5].

Поділяємо позицію вітчизняного вченого В. О. Човгана, що умови тримання у в'язницях, катування, неприпустиме ставлення персоналу до засуджених, умови їхньої праці, корупція, становище довічно позбавлених волі жінок та чоловіків і навіть незадовільний порядок та умови несення служби в'язничним персоналом – усе це повинно бути предметом занепокоєності Комітету проти катувань ООН та Ради Європи [15, с. 45].

До речі, як показало наше дослідження, саме неприпустиме ставлення персоналу до засуджених створює передумови для фізичного насильства над іншими засудженими і

для встановлення атмосфери страху і залякування. У деяких випадках, як стверджували опитані нами засуджені (75 %), погане поводження у виправній колонії позбавляло їх сну на декілька днів, сильне побиття, зв'язування клейкою стрічкою тощо.

Відтак вивчення катування як специфічної форми насильства в установах виконання покарань показало, що завдяки гласності та демократизації в суспільстві, діяльності громадських організацій, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини почали з'являтися відомості про справжній характер і масштаби протиправного впливу на засуджених у місцях несвободи. Особливо гостро це явище непокоїть рідних та близьких людей засуджених, які чекають їх на повернення в соціум здоровими і законслухняними, а не хворими.

Висновки. Враховуючи, що проблема катування як специфічної форми насильства в установах виконання покарань не була предметом окремого кримінологічного дослідження, а також не була розкрита на доктринальному кримінологічному рівні, її вивчення є сучасним і актуальним. Більше того, вона потребує і розроблення окремої методики запобігання катуванню як специфічній формі насильства в установах виконання покарань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Таганцев Н. С. Курс русского уголовного права: Учение о преступлении. Часть общая. – Кн. 1 / Н. С. Таганцев. – Санкт-Петербург : Типография М. М. Стасюлевича, 1874. – 292 с.
2. Шишов О. Ф. Становление и развитие науки уголовного права в СССР. Проблемы общей части (1917–1936) / О. Ф. Шишов. – Вып. 1. – Москва : ВНИИ МВД СССР, 1987. – 134 с.
3. Конституція України : від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>
4. Моніторинг місць несвободи в Україні: стан реалізації національного превентивного механізму: доповідь за 2016 рік Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – Київ, 2017. – 200 с.
5. Телесніцький Г. Н. Кримінально-правова характеристика катування за законодавством України та іноземних держав / Г. Н. Телесніцький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 166–175.
6. Шавгалиев Р. М. Ответственность за побои и истязание по уголовному праву России и зарубежных стран : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Шавгалиев Р. М. – Казань, 2011. – 205 с.
7. Моряков Д. А. Международно-правовое регулирование запрещения и предотвращения пыток и правовая система РФ : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Моряков Д. А. – Казань, 2008. – 168 с.
8. Катеринчук К. В. Кримінально-правові та кримінологічні заходи запобігання катуванню : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Катеринчук К. В. – Київ, 2009. – 239 с.
9. Телесніцький Г. М. Кримінальна відповідальність за катування: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Телесніцький Г. М. – Київ, 2013. – 265 с.
10. Протизаконне насильство в органах внутрішніх справ: соціологічний та історико-правовий аналіз / кол. авт. ; за заг. ред. чл.-кор. НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф.

О. Н. Ярмиша. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, Харківська правозахисна група, 2005. – 212 с.

11. Гладких Г. Ю. Уголовная ответственность за пытки в Российской Федерации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Гладких Г. Ю. – Ростов-на-Дону, 2004. – 26 с.

12. Волков Б. С. Проблема воли и уголовная ответственность / Б. С. Волков. – Казань, 1965. – 152 с.

13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 4 листопада 1950 року [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004

14. Ащенко О. М. Українське пенітенціарне законодавство у світлі стандартів Комітетів проти катувань ООН та Ради Європи / О. М. Ащенко, В. О. Човган ; передм. М. М. Гнатовського ; за заг. ред. Є. Ю. Захарова. – Харків : Права людини, 2014. – 332 с.

15. Човган В. О. За державу соромно. – 2013 [Електронний ресурс] / В. О. Човган // Інформаційний портал Харківської правозахисної групи. – Режим доступу : <http://www.khpg.org/index.php?id=1379843571>

REFERENCES

1. Tagantsev, N. S. (1874), Kurs russkogo ugolovnoho prava: Ucheniye o prestuplenii. Chast' obshchaya [The course of Russian criminal law: the doctrine of crime. General Part], Tipografiya M. M. Stasyulevicha, St. Petersburg [in Russ.].

2. Shishov, O. F. (1987), Stanovleniye i razvitiye nauki ugolovnoho prava v SSSR. Problemy obshchey chasti (1917–1936) [Shishov, O. F. Formation and development of the science of criminal law in the USSR. Problems of General Part(1917–1936)], Vol. 1, VNII MVD SSSR, Moscow [in Russ.].

3. Constitution of Ukraine : dated 28 June 1996 № 254k/96-VR (1996, June 28), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0> [in Ukr.].

4. Monitorynh mist's nesvobody v Ukrayini: stan realizatsiyi natsional'noho preventyvnoho mekhanizmu: dopovid' za 2016 rik Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z prav lyudyny [Monitoring the places of detention in Ukraine: the state of implementation of the national preventive mechanism: a report for 2016 of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine on human rights], (2017), Kiev [in Ukr.].

5. Telesnits'kyu, H. N. (2012), «Criminal legal characteristic of torture under the legislation of Ukraine and foreign states», Yurydychnyy chasopys Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav, No 1, pp. 166–175 [in Ukr.].

6. Shavgaliyev, R. M. (2011), Otvetstvennost' za poboi i istyazaniye po ugolovnomu pravu Rossii i zarubezhnykh stran : dis. ... kand. yurid. nauk [Responsibility for beatings and torture under the criminal law of Russia and foreign countries : dissertation of candidate of juridical sciences], Kazan, 205 p. [in Russ.].

7. Moryakov, D. A. (2008), Mezhdunarodno-pravovoye regulirovaniye zapreshcheniya i predotvrashcheniya pytok i pravovaya sistema RF : dis. ... kand. yurid. nauk [International legal regulation of the prohibition and prevention of torture and the legal system of the Russian Federation : dissertation of candidate of juridical sciences], Kazan, 168 p. [in Russ.].

8. Katerynychuk, K. V. (2009), Kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni zakhody zapobihannya katuvannya : dys. ... kand. yuryd. nauk [Criminal and Criminological Measures for the Prevention of Torture : dissertation of candidate of juridical sciences], Kiev, 239 p. [in Ukr.].

9. Telesnits'kyu, H. M. (2013), Kryminal'na vidpoval'nist' za katuvannya: porivnyal'no-pravove doslidzhennya : dys. ... kand. yuryd. nauk [Criminal liability for torture: comparative legal study : dissertation of candidate of juridical sciences], Kiev, 265 p. [in Ukr.].

10. Yarmysh, O. N. (Ed) (2005), Protызakonne nasyt'stvo v orhanakh vnutrishnikh sprav: sotsiolohichnyy ta istoryko-pravovy analiz [Unlawful violence in internal affairs bodies: sociological and historical-legal analysis], Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav, Kharkivs'ka pravozakhysna hrupa, Kiev [in Ukr.].

11. Gladkikh, G. YU. (2004), Ugolovnaya otvetstvennost' za pytki v Rossiyskoy Federatsii : avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk [Criminal liability for torture in the Russian Federation : author's abstract of dissertation of candidate of juridical sciences], Rostov-on-Don, 26 p. [in Russ.].

12. Volkov, B. S. (1965), Problema voli i ugolovnaya otvetstvennost' [The problem of will and criminal responsibility], Kazan [in Russ.].

13. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950, November 4), Verkhovna Rada of Ukraine. – Retrieved from : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004 [in Ukr.].

14. Ashchenko, O. M. & Chovhan, V. O. (2014), Ukrayins'ke penitentsiarne zakonodavstvo u svitli standartiv Komitetiv proty katuvan' OON ta Rady Yevropy [Ukrainian Penitentiary Law in the light of Standards of the Committees against Torture of the United Nations and the Council of Europe], YE. YU. Zakharov (Ed.), Prava lyudyny, Kharkiv [in Ukr.].

15. Chovhan, V. O. (2013), «For the state is ashamed», Information portal of the Kharkiv Human Rights Group. – Retrieved from : <http://www.khpg.org/index.php?id=1379843571> [in Ukr.].

O. H. Mykhailyk. Torture as a specific type of violence in penitentiary institutions of Ukraine

The article deals with torture as a specific type of violence in penitentiary institutions of Ukraine. It is proved that torture as a specific form of violence in penitentiary institutions is, in most cases, latent, since law enforcement agencies themselves are legally responsible for collecting statistical information about criminal offenses committed, but, taking into account corporate interests, information about torture cases is often concealed.

It is substantiated that torture as a specific form of violence in penitentiary institutions is in most cases latent. The administration of the penitentiary institution for the sake of good operational situation in places of non-freedom does not artificially inform the Ministry of Justice of Ukraine about committing violence in various forms of its manifestation, including torture.

It is proved that the problem of torture as a specific form of violence in penitentiary institutions was not the subject of a separate criminological research, nor was disclosed at the doctrinal criminological level, its study is up-to-date and relevant. Moreover, it also requires the development of a separate methodology for the prevention of torture as a specific form of violence in penitentiary institutions.

It is noted that torture as a specific form of violence in penitentiary institutions becomes public in society through the activities of public organizations and the Ombudsman. At the same time, information about the true nature and extent of torture as a specific form of violence in penitentiary institutions began to appear. Particularly acutely, this phenomenon is disturbing the relatives and close people of convicts, who are waiting for them to return to the society of healthy and law-abiding, and not sick.

Recognizing the social danger of torture as a specific type of violence in penitentiary institutions, one should take into account the level of social justice of the convicted, his psychological state, as well as the tendencies of increasing or decreasing torture in places of non-freedom.

The fact that society is not indifferent to the problem of torture in places of non-freedom is that there are many community associations (initiative groups) monitoring any form of ill-treatment, that every act of torture is extremely resonant and long-term social discussions, in itself testifies to the importance of preventing torture in places of non-freedom.

Key words: *torture, convicted, violence, institution, punishment.*

Стаття надійшла до редколегії 17 квітня 2019 року